

Rehberlik Postası

Eğitim: Eyüboğlu

Anne-Baba Tutumu ve Çocuk Gelişimi

Değerli Anne-Babalar,

Çocuk yetiştirme anne karnında başlar ve bebekken şekillenir. Çocukların hayatlarında anne-babaların etkisi kaçınılmazdır. Anne karnından itibaren, anne ve babalar çocukların davranışlarını ve hayata bakış açılarını şekillendirir. Bu ayki bültenimizde sizinle; ailelerin yaygın olarak hangi tutumları sergilediğini, bu tutumları sergilerken nelerden etkileniyor olabileceklerini ve ailelerin çocuk eğitiminde öncelikli olarak nelere dikkat etmeleri gerektiğini paylaşacağız.

Eyüboğlu Eğitim Kurumları Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Birimi

Anne-baba, çocuğun ilk karşılaştığı sosyal ortamdır. Çocuk, dışarıdaki hayata uyum sağlamak için en büyük desteği ailesinden alır. Çocuğun ailesiyle olan ilişkileri diğer insanlara, nesnelere, hayata karşı tutumunu belirler. Birçok düşünce, duygu ve davranış kalıpları aile ortamında öğrenilir ve çocuk deneme yanılma deneyimlerini de aileyle birlikte yaşar. Çocukların gözünde anne-babalar hata yapmayan, her şeyi bilen kişi konumundadır. Çocuk bu dönemde hem sosyal bir birey olmayı öğrenir hem de en küçük ayrıntısına kadar kopya edebileceği bir model arayışı içerisinde. Çocuk, anne-baba ya da bakımvereni model olarak seçer.

Her anne-babanın çocuklarına karşı tutumu bilerek ya da bilmeyerek değişiklik gösterir. Bazı çocuklar daha çok sevilir, bazılarının baskı yapılır, bazıları istenmeyen çocuk olarak görülür, bazılarının ise daha çok hoşgörü gösterilir. Bazı çocuklar, ileriki yaşamında tıpkı anne-babası gibi davranır. Bazı çocuklar ise öyle zorlanmışlardır ki, tepki olarak, kendisine yöneltilen davranışların tam tersini seçer.

Şimdi bu çerçevede ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarını gözden geçirelim:

En Yaygın Tutum ve Davranış Biçimleri

- Aşırı koruma
- Hoşgörü sahibi olma
- Aşırı hoşgörü ve düşkünlük
- Reddetme
- Kabul etme
- Baskı altında bulundurma
- Çocuklara boyun eğme
- Çocuk ayırma

Aşırı Koruma

Anne-babanın aşırı koruması, çocuğa gerektiğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelir. Anne-baba "O daha küçük" şeklinde düşünerek, çocuğun gelişimine fazlaca özen gösterir. Böylece çocuk aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal kırıklıkları olan bir kişi olabilir. Çocuk aşırı korundukça kendisini yetersiz ve ailesi olmadan bir şey yapamayan biri olarak hisseder.

Hoşgörü Sahibi Olma

Çocuğa bazı kısıtlamalar dışında, arzuladıklarını dilediği biçimde gerçekleştirmesi için izin verme anlamına gelir. Böyle durumlarda çocuk, evine yönelik bir birey olur. Eğer anne-babasının hoşgörüsü normal düzeydeyse, bu tutum çocuğun kendine güvenen, yaratıcı, toplumsal bir birey olmasına yardımcı eder.

Aşırı Hoşgörü ve Düşkünlük

Çocuğa sayısız haklar tanınmıştır ancak nerede duracağı kesinlikle belirlenmemiştir. Zaman zaman çocuk aileden çekinmeliyken, aile çocuktan çekinir olmuştur. Bu tutum, çocuğu bencil ve sorumsuz yapar.

Reddetme

Çocuğun bedensel ve ruhsal gereksinimlerini karşılamayı aksatarak, ona düşmanca duygular besleme şeklinde tanımlanabilir. Böylece çocuk, yardım duygusundan uzak, sinirli, duygusal kırıklıkları olan, diğerlerine özellikle kendisinden küçük ve zayıflara karşı düşmanca duygulara sahip bir birey olabilir.

Kabul Etme

Anne-babanın kabulü, çocuğu sevgi ve sevecenlikle ele alması biçiminde davranışa yansır. Böylece çocuğun ilgileri göz önünde tutulur. Kabul edilen çocuk, genellikle sosyalleşmiş, iş birliğine hazır, arkadaş canlısı, duygusal açıdan dengeli ve mutlu bir bireydir.

Baskı Altında Bulundurma

Anne-babadan birinin ya da her ikisinin baskısı altında kalan çocuk; nazik, dürüst ve dikkatli davranmasına karşın, çekingen, başkasının etkisinde kolay kalabilen, aşırı hassas bir kişilik yapısına sahip olabilir.

Çocuğa Boyun Eğme

Çocuklarına boyun eğen anne-babalar, evde onların egemenliğini kabullenen kişilerdir. Bu tür ailelerde, çocuklar anne-babalarına hükmeder ve onlara çok az saygı gösterirler.

Çocuk Ayırma

Bütün çocuklarını eşit düzeyde sevdiklerini söylemelerine karşın, kimi anne- babaların bazı çocuklarını daha çok sevdikleri gözlenmektedir. Sevilme ihtiyacının daha az karşılandığını hisseden çocuklar, ilgiyi daha çok dışarda arayabilirler.

Anne-Babaların Çocuklarına Karşı Tutumlarını Etkileyen Başlıca Faktörler

- Anne-babanın zihninde nasıl bir çocuk istedikleri konusunda, doğumdan önce hayali bir çocuk kavramı oluşur. Aileler, çocuklarını hayallerine göre şekillendirmeye çalışabilirler.
- Toplumun kültürel değerleri, çocuklarını yetiştirme konusunda anne- babanın tutumlarını etkiler.
- Ebeveynlik görevlerini yeterince yaptığına inanan anne-babaların çocuklarına yaklaşımı; çocuklarını nasıl yetiştireceklerini bilemeyen, kendini güvensiz, yetersiz hisseden anne-babalara oranla daha olumlu ve başarılıdır.
- Çocuklarının sayı, cinsiyet ve kişilik özelliklerinden memnun olan anne- babalar; memnun olmayanlara oranla daha uygun tutum sergiler.
- Anne-babanın kendi çocukluk yıllarındaki deneyimleri, şimdiki tutumlarını etkiler. "Çocuğum olunca yaparım." dediklerinizi yapamayabilirsiniz ya da "Asla yapmayacağım." demenize karşın kendinizi aynı anne-babanız gibi davranırken bulabilirsiniz.
- Aile içerisinde eşler arasındaki ilişki, çocuklara karşı olan tutumu etkiler. Huzurlu bir ortam sağlamak, çocuğa karşı olumlu yönde tepki vermenizi sağlar.
- Geçmişte anne-babanın karşılanmamış ya da karşılanmış ihtiyaçları çocuğa olan tutumu etkiler. Aileler, çocukluğunda olmayan imkanları çocuğuna sağlamaya çalışabilir ya da çocuğunun ilgi ve ihtiyaçlarına önem vermeyerek kendi isteklerini yaptırma eğiliminde olabilirler.

Anne-Babaların Dikkat Etmeleri Gereken Başlıca Noktalar

- Çocukların fiziksel, duygusal, toplumsal ve entelektüel ihtiyaçlarının karşılanmasına dikkat edilmelidir.
- Çocuğun bakımının sağlanması ve korunması öncelikli olmalıdır.
- Güven duygusu oluşturmaya yol göstermek ve ortam hazırlanması çocuğun temel gereksinimleri arasındadır.
- Anne-baba çocuğunu her yönüyle tanımalı, ilgi ve yetenekleri konusunda onu yönlendirmelidir.

- Çocukların buldukları gelişim evrelerinin bilinmesi, ailelerin tutumlarını şekillendirmelerinde yardımcı olur.
- Ailenin çocukla oyun oynaması, aralarındaki ilişkinin güçlenmesi için önemlidir.
- Çocuğa çok fazla sözlü müdahale yerine ailenin kendisinin model olması daha etkilidir.
- Çocuğun yaşayarak öğrenmesine fırsat verilmesi önemlidir.
- Sevgi kavramının ten temasıyla pekiştirilmesi sağlanmalıdır.
- Diğer çocuklarla ya da kardeşlerle kıyaslama eğilimine girilmemelidir.
- Olumlu davranışlar fark edildiğinde pekiştirilmelidir.
- Toplumca geçerli olan bazı kurallara uyma zorunluluğunun çocuğa anlatılması ailenin görevleri arasındadır.
- Anne-baba arasında kararlılık ve tutarlılık sağlanmasına dikkat edilmelidir.

Kaynaklar

Ekşi, A. (1990). Çocuk, Genç, Ana Babalar. Bilgi Yayınevi. 1. Basım. Ankara.

Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (1993). Çocuk ve Ergen Gelişimi. İmge Kitabevi. Ankara.

Nelsen, J., Lott, L. & Glenn, S. (2010). Çocuk Eğitiminde A'dan Z'ye Pozitif Disiplin. Hayat Yayın Grubu. İstanbul.

Yavuzer, H. (1996). Çocuk Psikolojisi. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Yavuzer, H. (1999). Ana-Baba Okulu. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Yavuzer, H. (2001). Çocuğunuzun İlk 6 Yılı. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Yörükoğlu, A. (1996). Çocuk Ruh Sağlığı. Özgür Yayınları. İstanbul.